

Puberteit, hormonen en kwetsbaarheid: waarom sommige jonge meisjes psychotische ervaringen krijgen

L-K. Pries

Waarom dit onderzoek?

Puberteit is een cruciale levensfase waarin lichamelijke en hormonale veranderingen een sterke invloed hebben op het mentale welzijn. Hoewel deze periode vaak wordt gezien als een kwetsbare fase voor het ontstaan van stemmingsstoornissen, is nog weinig bekend over hoe puberteitsgerelateerde factoren bijdragen aan vroege tekenen van psychose. Eerder onderzoek wijst op een rol van zowel genetische aanleg als omgevingsinvloeden, maar de interactie met puberteitsfactoren is nauwelijks onderzocht.

Onderzoeksvraag

Hoe hangen puberteitsstatus, het tijdstip van intreden van de puberteit en oestradiolniveaus samen met psychotische ervaringen bij jongeren van vrouwelijke sekse, en interageren deze factoren met genetische en omgevingsrisico's voor schizofrenie?

Hoe werd dit onderzocht?

In deze studie volgden we ruim 5600 jongeren van vrouwelijke sekse uit de Adolescent Brain Cognitive Development (ABCD) Study, een Amerikaanse populatiestudie, met gegevens van de aanvangs- en follow-upmetingen na 1 en 2 jaar.¹ Psychotische ervaringen werden in kaart gebracht met gestandaardiseerde vragenlijsten. De puberteitsstatus, de leeftijd bij de eerste menstruatie en de hormoonspiegels (oestradiol) werden prospectief geregistreerd en bepaald. Daarnaast berekenden we genetische aanleg, evenals een cumulatieve omgevingsscore (de

exposoomscore voor schizofrenie). Deze score omvatte factoren zoals trauma in de kindertijd, cannabisgebruik, wintergeboorte en gehoorproblemen. Voor de analyses onderzochten we hoe psychotische ervaringen samenhangen met hormonen en puberteitsstatus, met longitudinale gemixte logistische regressiemodellen. Voor de analyses van de leeftijd bij de eerste menstruatie onderzochten we of deze geassocieerd was met psychotische ervaringen bij de tweede follow-upmeting.

Belangrijkste resultaten

De analyses lieten zien dat zowel de lichamelijke als de hormonale veranderingen tijdens de puberteit samenhangen met psychotische ervaringen. Jongeren van vrouwelijke sekse die eerder door de puberteit gingen of hogere hormoonwaarden hadden, rapporteerden vaker deze ervaringen. Genetische en omgevingsrisico's waren op zichzelf ook relevant, maar we vonden geen duidelijk bewijs dat puberteitsfactoren deze risico's versterkten.

Consequenties voor de toekomst

De bevindingen van deze studie benadrukken dat lichamelijke en hormonale veranderingen tijdens de puberteit geassocieerd zijn met het vóórkomen van psychotische ervaringen in de adolescentie. Vervolgonderzoek is nodig om zowel de mogelijke directe als de langetermijneffecten van puberteit op mentale gezondheid te onderzoeken, bij diverse populaties en met aandacht voor seksspecifieke verschillen.

AUTEUR

Lotta Pries

E-mail: lotta.pries@maastrichtuniversity.nl

LITERATUUR

- 1 Pries LK, Prachason T, Arias-Magnasco A, Lin BD, Rutten BPF, Guloksuz S. Impact of puberty timing, status and oestradiol on psychotic experiences in the context of exposomic and genomic vulnerability to schizophrenia in female adolescents: longitudinal ABCD study. *Br J Psychiatry* 2025; online publicatie.

